

Ferenc pápa: Patris corde

Apai szívvel: így szerette József Jézust, akit mind a négy evangéliumban „József fiának” neveznek.[\[1\]](#)

A József alakját kiemelő két evangélista, Máté és Lukács keveset mondanak, mégis elegendőt ahhoz, hogy világossá tegyék, milyen apa is volt ő, és milyen küldetést bízott rá a Gondviselés.

Tudjuk, hogy egy egyszerű ács volt (vö. Mt 13,55), Mária jegyese (vö. Mt 1,18; Lk 1,27); „igaz ember” (Mt 1,19), aki mindig készen állt Isten akaratának teljesítésére, mely az Isten által adott törvényben (vö. Lk 2,22.27.39) és négy alkalommal álomban tárult fel előtte (vö. Mt 1,20; 2,13.19.22). Egy Názáretből Betlehembe megtett hosszú és fárasztó út végén látta megszületni a Messiást egy istállóban, mert máshol „nem volt hely számukra” (Lk 2,7). Tanúja volt a pásztorok és a mágusok imádásának (vö. Lk 2,8-20; Mt 2,1–12), akik Izrael népét és a pogány népeket képviselték.

Volt bátorsága elvállalni Jézus törvényes apaságát, akinek az angyal által kinyilatkoztatott nevet adta: „Jézusnak nevezd el, mert ő szabadítja meg népét bűneitől” (Mt 1,21). Mint köztudott, az ókori népeknél nevet adni egy személynek vagy dolognak azzal a szándékkal történt, hogy az adott személy vagy dolog az illetőhöz tartozzon, ahogy Ádám is tette a Teremtés könyvének elbeszélésében (vö. Ter 2,19-20).

Negyven nappal Jézus születése után édesanyjával együtt József felajánlotta a gyermeket az Úrnak a templomban, és meglepetten hallgatta Simeon Jézusra és Máriára vonatkozó jóslatát (vö. Lk 2,22-35). Hogy megvédje Jézust Heródestől, idegenként Egyiptomban tartózkodott (vö. Mt 2,13-18). Hazájába visszatérve a kicsiny és ismeretlen galileai falunak, Názáretnek rejtekében élt – ahonnan, azt mondták, „nem támad próféta”, és „semmi jó sem jöhet” (vö. Jn 7,52; 1,46) –, távol Betlehemtől, szülővárosától és Jeruzsálemtől, ahol a templom állt. Amikor pedig – konkrétan egy jeruzsálemi zarándoklat során – elveszítették a tizenkét éves Jézust, ő és Mária aggódva keresték, és a templomban találták meg, miközben ő a törvénytudókkal vitatkozott (vö. Lk 2,41-50).

Mária, Isten anyja után egyetlen szent sem foglal el annyi helyet a pápai megnyilatkozásokban, mint József, az ő férje. Elődjeim elmélyítették az

evangéliumok által közölt néhány adatban rejlő üzenetet, hogy jobban kiemeljék az üdvtörténelemben betöltött központi szerepét: Boldog IX. Piusz „a Katolikus Egyház védőszentjévé” nyilvánította[2]; Tiszteletreméltó XII. Piusz a „munkások védelmezőjeként” állította a hívők elé[3]; Szent II. János Pál pedig „a Megváltó őrzőjeként” mutatta be[4]. Az emberek „a jó halál kiesdőjeként” szólítgatják imájukban[5].

Ezért, mivel százötven év telt el azóta, hogy Boldog IX. Piusz 1870. december 8-án a *Katolikus Egyház védőszentjévé* nyilvánította, azt szeretném – amint Jézus mondja –, hogy „a száj kifejezze azt, amivel csordultig van a szív” (vö. Mt 12,34), hogy megosszam veletek néhány személyes gondolatomat erről a rendkívüli személyiségről, aki oly közel áll mindnyájunk emberi állapotához.

E vágyam a világjárványnak ezekben a hónapjaiban érlelődött meg, amikor a minket sújtó válság közepette azt tapasztaljuk, hogy életünket olyan – legtöbbször elfeledett – hétköznapi emberek szövik egybe és tartják fenn, akik soha nem jelennek meg az újságok és magazinok címlapjain, sem a legújabb show-műsorok látványos kifutóin, ám napjainkban mégis kétségkívül ők írják történelmünk döntő fontosságú lapjait: az orvosok, az ápolók, a bevásárlóközpontok dolgozói, a takarítók, a gondozók, a szállítók, a rendfenntartók, az önkéntesek, a papok, a szerzetesek és még soknak mások, akik megértették, hogy senki sem menekülhet meg egyedül. [...] Hány ember van, aki minden áldott nap türelmet gyakorol és reménységet sugároz, aki figyel arra, hogy ne pánikot keltsen, hanem a közös felelősségvállalásra figyelmeztessen? Hány apa, anya, nagypapa, nagymama és tanár mutatja meg apró, mindennapi mozdulatokkal gyermekeinknek, hogy miként nézzenek szembe ezzel a válsaggal s jussanak túl rajta: újragondolva szokásainkat, felemelve tekintetünket és buzgóbban imádkozva? Hányan imádkoznak, tesznek felajánlást és járnak közben mindannyiunk javára?”[6] Szent Józsefben mindenki megtalálhatja az észrevétlenül maradó embert, a mindennapi jelenlétében diszkrét és rejtett embert, a közbenjárót, a támogatót és a vezetőt a nehéz időkben. Szent József emlékeztet bennünket arra, hogy mindazok, akik látszólag rejtve vagy a „második vonalban” vannak, páratlan főszereplői az üdvösség történetének. Mindegyikük megérdemli az elismerést és a hálát.

1. Szeretett apa

Szent József nagysága abban áll, hogy Mária férje és Jézus apja volt. Mint ilyen „az egész üdvterv szolgálatára állt”, amint azt Aranyszájú Szent János mondja.

[7]

Szent VI. Pál meglátása szerint József apasága konkrétan abban fejeződött ki, hogy „életét áldozattá tette, a megtestesülés misztériumának és a hozzá kapcsolódó megváltó küldetésnek a szolgálatába állította; élt törvényes felhatalmazásával, mely a Szent Család felett megillette, hogy önmagát, életét, munkáját teljesen a Szent Családnak szentelje; a házastársi szeretetre szóló emberi elhivatottságát önmaga emberfeletti feláldozásává változtatta, szívével és minden képességével együtt, és szeretetét a házában felcseperedő Messiás szolgálatába állította”.[\[8\]](#)

Az üdvtörténetben betöltött eme szerepe miatt Szent József olyan apa, akit a keresztény nép mindig szeretett, ezt bizonyítja az a tény, hogy számos templomot szenteltek a tiszteletére az egész világon; hogy sok szerzetes intézményt, testvérületet és egyházi csoportot inspirált az ő lelkesége, és közülük sokan viselik az ő nevét; és hogy évszázadok óta megannyi misztériumjátékot mutatnak be tiszteletére. Sok szent férfi és nő volt lelkes tisztelője, köztük Avilai Szent Teréz, aki védelmezőjévé és közbenjárójává választotta, egészen rábízta magát, és meg is kapta tőle az összes kért kegyelmet; saját tapasztalatai által ösztönözve Szent Teréz másokat is rábeszél, hogy legyenek a tisztelői.[\[9\]](#)

Minden imakönyvben találhatunk imákat Szent Józsefhez. Különleges fohászokat intéznek hozzá minden szerdán, és különösen egész március hónapban, melyet hagyományosan neki szentelnek.[\[10\]](#)

Az emberek Szent József iránti bizalmát az „Ite ad Ioseph” kifejezés foglalja össze, amely az egyiptomi éhínség idejére utal, amikor az emberek kenyeret kértek a fáraótól, ő pedig így válaszolt: „Menjetek Józsefhez, és tegyétek azt, amit mond” (Ter 41,55). Itt Józsefről, Jákob fiáról van szó, akit testvérei irigységből eladtak (vö. Ter 37,11-28), és aki – a bibliai elbeszélés szerint – később Egyiptom alkirálya lett (vö. Ter 41,41-44).

Dávid leszármazottjaként (vö. Mt 1,16.20), kinek gyökeréből kellett Jézusnak kihajtania Nátán próféta Dávidnak tett ígérete szerint (vö. 2Sám 7), és mint a Názáreti Mária férje, Szent József a pánt, amely összekapcsolja az Ó- és az Újszövetséget.

2. Gyengéd apa

József látta, amint Jézus napról napra növekszik „bölcességben, korban és kegyelemben Isten és az emberek előtt” (Lk 2,52). Ahogy az Úr Izraellel tette, úgy „tanította meg járni kézen fogva; olyan volt hozzá, mint az apa, aki arcához emeli a csecsemőt, aki föléje hajol, hogy megetesse” (vö. Oz 11,3-4).

Jézus Józsefben látta meg Isten gyengédségét: „Amilyen gyengéd egy apa gyermekei iránt, olyan gyengéd az Úr azokhoz, akik félik őt” (Zsolt 103,13).

József minden bizonnyal hallotta visszhangzani a zsinagógában a zsoltárok imádkozásakor, hogy Izrael Istene gyengéd Isten,[\[11\]](#) aki jó mindenkire, és „gyengédsége minden teremtményre kiterjed” (Zsolt 145,9).

Az üdvösség története gyengeségeinken keresztül „a remény ellenére történő reménykedésben” (Róm 4,18) megy végbe. Túl sokszor gondoljuk úgy, hogy Isten csak a jó és győztes oldalunkra számít, míg valójában terveinek többségét gyengeségünkön keresztül és annak ellenére valósítja meg.

Ez mondatja Szent Pállal: „Azért, hogy el ne bízzam magam, testembe tövist kaptam: a Sátán angyalát, hogy arcul csapdosson. Háromszor kértem az Urat, hogy ez távozzék tőlem; de ő azt mondta nekem: »Elég neked az én kegyelemem, az erő ugyanis az erőtlenségben nyilvánul meg teljesen«” (2Kor 12,7-9).

Ha ez az üdvrend perspektívája, akkor meg kell tanulnunk mély gyengédséggel elfogadni gyengeségünket.[\[12\]](#)

A Gonosz arra készlet, hogy negatívan ítéljük meg esendőségünket, a Lélek azonban gyengéden napvilágra hozza azt. A gyengédség a legjobb módja annak, hogy megérintsük azt, ami törékeny bennünk. A másikra mutogatás és a másik megítélése igen gyakran annak a jele, hogy képtelenek vagyunk elfogadni magunkban saját gyengeségünket, saját gyarlóságunkat ugyanazon a területen. Csak a gyengédség ment meg bennünket a Vádló működésétől (vö. Jel 12,10). Ezért fontos, hogy találkozzunk Isten irgalmával, különösen a kiengesztelődés szentségében, az igazság és a gyengédség megtapasztalásával. Paradox módon a Gonosz is elmondhatja nekünk az igazat, de ha megteszi, azt azért teszi, hogy elítéljen bennünket. Tudjuk azonban, hogy az Istentől származó Igazság nem elítél, hanem befogad, átölel, támogat bennünket, és megbocsát nekünk. Az Igazság mindig úgy mutatkozik meg előttünk, mint a példázatban szereplő irgalmas Atya (vö. Lk 15,11-32): elénk jön, helyreállítja méltóságunkat, talpra állít, ünnepet rendez nekünk, azzal a megokolással, hogy „ez a fiam halott volt,

de életre kelt, elveszett, de megkerült” (Lk 15,24).

József aggódásán keresztül is megvalósul Isten akarata, története, projektje. József így azt tanítja nekünk, hogy az Istenbe vetett hit magában foglalja azt a hitet is, hogy ő félelmeinken, gyarlóságainkon, gyengeségünkön keresztül is képes működni. Azt is tanítja, hogy az élet viharai közepette nem szabad félnünk Istenre hagyni életünk hajójának kormányát. Néha mi mindent szeretnénk ellenőrzésünk alatt tartani, de őneki mindig nagyobb a rálátása.

3. Engedelmes apa

Hasonlóan ahhoz, amit Isten Máriával tett, amikor kinyilvánította neki üdvözítő tervét, ugyanígy József előtt is feltárta terveit, mégpedig álmokon keresztül, melyeket a Bibliában, mint minden ókori népnél, az egyik olyan eszköznek tekintettek, amellyel Isten kinyilvánítja akaratát.[\[13\]](#)

Józsefet erősen felzaklatja Mária érthetetlen terhessége: nem akarja „nyilvánosan bevádolni”[\[14\]](#), hanem úgy dönt, hogy „titokban küldi el” (Mt 1,19). Az első álomban az angyal segít megoldania súlyos dilemmáját: „Ne félj feleségül venni Máriát, mert a benne fogant magzat a Szentlélektől van! Fiút fog szülni, akit Jézusnak nevezd el, mert ő szabadítja meg népét bűneitől!” (Mt 1,20-21). Ő nyomban válaszol: „Amikor felébredt álmából, úgy tett, ahogy az Úr angyala megparancsolta neki” (Mt 1,24). Engedelmességével legyőzte drámáját, és megmentette Máriát.

A második álomban az angyal megparancsolja Józsefnek: „Kelj fel, fogd a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba! Maradj ott, amíg nem szólok neked, mert Heródes halálra fogja kerestetni a gyermeket!” (Mt 2,13). József nem habozott engedelmeskedni, anélkül, hogy kérdéseket tett volna fel a nehézségekről, melyekkel szembe kell néznie: „Ő pedig felkelt, fogta a gyermeket és anyját még éjnek idején, és elment Egyiptomba, és ott maradt Heródes haláláig” (Mt 2,14-15).

Egyiptomban József bizalommal és türelemmel várta az angyaltól a megígért értesítést arról, hogy visszatérhet hazájába. Egy harmadik álomban az isteni hírvivő tájékoztatja őt, hogy meghaltak azok, akik meg akarták ölni a gyermeket, aztán megparancsolja neki, hogy keljen fel, fogja a gyermeket és anyját, és térjen vissza Izrael földjére (vö. Mt 2,19-20), ő pedig ismét habozás nélkül engedelmeskedik: „Felkelt, fogta a gyermeket és anyját, és Izrael földjére ment”

(Mt 2,21).

De a visszaút során „amikor meghallotta, hogy Júdeában Arkhelaosz uralkodik atyja, Heródes után, félt oda visszatérni. Miután figyelmeztetést kapott álmában – és ez már negyedik alkalommal történt –, Galileába indult, és amikor odaért, egy Názáret nevű városban telepedett le” (Mt 2,22-23).

Lukács evangélista arról számol be, hogy József megtette a hosszú és kényelmetlen utat Názáretből Betlehembe, Augustus császár népszámlálásra vonatkozó törvényének megfelelően, hogy regisztráltassa magát szülővárosában. És épp ehhez az alkalomhoz kapcsolódóan született meg Jézus (vö. Lk 2,1-7), és felvették a Birodalom nyilvántartásába, mint az összes többi gyermeket.

Különösen Szent Lukács az, aki igyekszik kiemelni, hogy Jézus szülei betartották a törvény minden előírását: elvégezték Jézus körülmetélését, Mária szülés utáni tisztulását, az elsőszülött Istennek való felajánlásának szertartását (vö. Lk 2,21-24.)[\[15\]](#)

Egész életében, minden körülmények között József ki tudta mondani „fiat”-ját, mint Mária az angyali üdvözetkor és Jézus a Getszemáni-kertben.

Családfőként megtanította Jézust, hogy engedelmeskedjen szüleinek (vö. Lk 2,51), Isten parancsának megfelelően (vö. Kiv 20,12).

Názáret rejtekében, József iskolájában, Jézus megtanulta teljesíteni az Atya akaratát. Ez az akarat lett mindennapi eledele (vö. Jn 4,34). Életének legnehezebb pillanatában is, melyet a Getszemáni-kertben élt át, inkább az Atya akaratát követte, és nem a sajátját,[\[16\]](#) és „engedelmes volt [...] a kereszthalálig” (Fil 2,8). Ezért a Zsidóknak írt levél szerzője arra a következtetésre jut, hogy Jézus „abból tanulta meg az engedelmességet, amit elszenvedett” (Zsid 5,8).

Mindezekből az eseményekből kitűnik, hogy Józsefet „Isten arra rendelte, hogy apaságának gyakorlásával szolgálja Jézust és küldetését: József ily módon együttműködik az idők teljességében a megváltás nagy misztériumával, s így ő valóban az üdvösség szolgája”.[\[17\]](#)

4. *Elfogadó apa*

József elfogadja Máriát anélkül, hogy előzetesen feltételeket szabna. Bízunk az angyal szavaiban. „Szívének nemessége a szeretet alá rendeli azt, amit a törvényből tanult; és ebben a mai világban, ahol nyilvánvaló a nőekkel szembeni pszichológiai, szóbeli és testi erőszak, József tisztelettudó, tapintatos férfialakként jelenik meg, aki bár nincs birtokában minden információknak, mégis Mária jó hírnevének, méltóságának és életének érdekében dönt. Bizonytalanságában, hogy mit lenne legjobb tennie, Isten megsegítette, megvilágosította helyzetértékelését.”[\[18\]](#)

Életünkben gyakran történnek olyan események, amelyeknek nem értjük a jelentését. Első reakciónk gyakran a csalódás és a lázadás. József félreteszi okoskodását, hogy helyet adjon a történéseknek, és bármennyire is titokzatosnak tűnnek szemében, elfogadja őket, felelősséget vállal értük, és megbékél saját történetével. Ha nem békülünk meg élettörténetünkkel, akkor a következő lépést sem tudjuk megtenni, mert mindig várakozásaink és a belőlük fakadó csalódásaink túszi maradunk.

Az a lelki élet, amelyet József mutat nekünk, nem olyan út, amely *magyaráz*, hanem amely *elfogad*. Csak ebből az elfogadásból, ebből a megbékélésből kiindulva tudunk megsejteni egy nagyobb történetet, egy mélyebb értelmet. Mintha Jób lelkes szavai visszhangzanának, aki felesége unszolására, hogy lázadjon fel minden vele történt rossz dologért, így válaszol: „Ha elfogadjuk Istentől a jót, miért ne fogadhatnánk el a rosszat?” (Jób 2,10).

József nem egy passzívan beletörődő ember. Vezető szerepe bátor és erős. Az elfogadás az az út, amelyen keresztül a Szentlélektől kapott erő ajándéka megnyilvánul életünkben. Csak az Úr adhat erőt ahhoz, hogy elfogadjuk az életet úgy, ahogy van, hogy teret adjunk a lét ellentmondásos, váratlan, kiábrándító oldalának is.

Jézus közénk jövele az Atya ajándéka, hogy mindenki megbékélhessen saját történetének hús-vér valóságával, még ha nem is érti teljesen.

Ahogy Isten Szent Józsefnek mondta: „József, Dávid fia, ne félj” (Mt 1,20), úgy tűnik, nekünk is megismétli: „Ne féljtek!” Félre kell tenni a haragot és a csalódást, és minden világias lemondás nélkül, de reményteli lelkierővel helyet kell adni annak, amit nem mi választottunk, s mégis létezik. Az élet ilyen módon történő elfogadása ennek a nem választottnak a rejtett értelméhez visz közelebb bennünket. Valamennyiünk élete csodálatosan újrakezdődhet, ha bátorságot

merítünk ahhoz, hogy úgy éljük meg ezt, ahogy az evangélium mutatja nekünk. És nem számít, ha úgy tűnik, hogy már minden rossz irányba fordult, és ha egyes dolgok már visszafordíthatatlanok. Isten tud virágokat növeszteni a kövek között. Még ha szívünk korhol is minket valamiért, Ő „nagyobb a szívünkénél, és mindent ismer” (1Jn 3,20).

Ismét csak visszatér a keresztény realizmus, mely nem utasít el semmit abból, ami létezik. A valóság a maga titokzatos visszavonhatatlanságában és összetettségében a fényeivel és árnyékaival megélt egzisztencia értelmének hordozója. Ez mondatja Pál apostollal: „Tudjuk, hogy minden javukra szolgál azoknak, akik szeretik Istent” (Róm 8,28). Szent Ágoston pedig hozzáteszi: „az is, amit rossznak mondunk (etiam illud quod malum dicitur)”.^[19] Ebben a teljes perspektívában a hit értelmet ad minden örvendetes vagy szomorú eseménynek.

Távol álljon tőlünk a gondolat, hogy hinni könnyű, vigasztaló megoldások megtalálását jelenti. A hit, melyet Krisztus tanított nekünk, inkább az, amit Szent Józsefnél látunk, aki nem keres kikapukat, hanem „nyitott szemmel” szembenéz azzal, ami történik vele, és személyes felelősséget vállal érte.

József elfogadó magatartása arra hív bennünket, hogy kivétel nélkül mi is elfogadjuk a többiekét úgy, ahogy vannak, előnyben részesítve a gyengéket, mert Isten azokat választja, akik erőtlenek (vö. 1Kor 1,27), ő „az árvák atyja és az özvegyek védelmezője” (Zsolt 68,6), és azt parancsolja, hogy szeressük az idegent.^[20] Úgy képelem, hogy Jézust József magatartása inspirálta a tékozló fiúról és az irgalmas apáról szóló példázatában (vö. Lk 15,11-32).

5. *Teremtő bátorságú apa*

Ha minden valódi belső gyógyulás első szakasza saját történetünk elfogadása, vagyis az, hogy helyet adunk magunkban annak is, amit életünk során nem mi választottunk, hozzá kell tennünk egy másik fontos jellemvonást: a teremtői bátorságot. Ez különösen akkor kerül elő, ha nehézségek adódnak. Nehézség esetén ugyanis meg lehet állni, be lehet dobni a törülközőt, vagy lehet próbálkozni valahogy. Időnként épp a nehézségek hozzák elő azokat az erőforrásainkat, amelyekről azt se gondoltuk, hogy vannak.

Amikor a „gyermekségevangeliumokat” olvassuk, sokszor feltesszük magunknak a kérdést, vajon Isten miért nem avatkozott be közvetlenül és egyértelműen. Mert Isten események és emberek révén lép közbe. József az az

ember, akin keresztül Isten gondoskodik a megváltás történetének kezdeti időszakáról. Ő az igazi „csoda”, amellyel Isten megmenti a gyermeket és anyját. A Menny ennek a férfinak a teremtő bátorságában bízva avatkozik be, aki, amikor Betlehembe érkezik, és nem talál szállást, ahol Mária szülhet, egy istálló rendez be, és úgy rendbe teszi azt, hogy a lehető legbefogadóbb hely legyen Isten Fia számára, aki a világra jön (vö. Lk 2,6-7). Amikor pedig a Heródes felől közelgő veszéllyel szembesül, aki meg akarja ölni a gyermeket, József ismét álomban kap figyelmeztetést, hogy védje meg a gyermeket, és az éj kellős közepén megszervezi a menekülést Egyiptomba (vö. Mt 2,13-14).

Ha felületesen olvassuk ezeket az elbeszéléseket, mindig az a benyomásunk, hogy a világ az erők és hatalmasok kezében van, ám az evangélium „jó híre” abban rejlik, hogy megmutatja: a földi uralkodók zsarnoksága és erőszakossága ellenére Isten mindig megtalálja a módját üdvterve megvalósítására. Időnként úgy tűnhet, hogy a mi életünk is a hatalmasok kezében van, de az evangélium azt üzeni nekünk, hogy ami számít, azt Istennek mindig sikerül megmentenie, feltéve, hogy ugyanazt a teremtő bátorságot tanúsítjuk, mint a názáreti ács, aki a Gondviselésbe vetett bizalmat helyezve első helyre mindig képes a problémát lehetőséggé alakítani.

Ha néha úgy tűnik, hogy Isten nem segít rajtunk, ez nem azt jelenti, hogy elhagyott volna minket, hanem azt, hogy bízunk bennünk, bízunk abban, amit eltervezhetünk, kitalálhatunk, megtalálhatunk.

Ugyanarról a teremtő bátorságról van szó, amelyről annak a béna embernek a barátai tettek tanúságot, akit, hogy Jézusnak megmutassák, a tetőről eresztettek le (vö. Lk 5,17-26). A nehézség nem gátolta meg ezeket a barátokat a merészségét és konokságát. Meg voltak győződve arról, hogy Jézus meg tudja gyógyítani a beteget, „de akkora volt a tömeg, hogy nem találtak utat. Ezért felmentek a háztetőre, és cserepeket leszedve eresztették le ágyastul középre, Jézus elé. Hitük láttán Jézus így szólt: »Ember, bűneid bocsánatot nyertek«” (Lk 5,19-20). Jézus elismeri a kreatív hitet, amellyel ezek az emberek megpróbálják eléje vinni beteg barátjukat.

Az evangélium nem ad tájékoztatást arról az időszakról, amikor Mária, József és a gyermek Egyiptomban maradtak. De mindenképpen enniük kellett, otthont, munkát kellett találniuk. Nem kell nagy képzelőerő ahhoz, hogy pótoljuk az evangélium hallgatását. A Szent Családnak szembe kellett néznie konkrét problémákkal, mint minden más családnak, mint sok migráns testvérünknek,

akik csapásoktól és éhségtől üldöztetve ma is életüket kockáztatják. Ebben az értelemben úgy gondolom, Szent József különleges védőszentje mindazoknak, akiknek háború, gyűlölet, üldöztetés és ínség miatt el kell hagyniuk földjüket.

Minden történés végén, melynek József a főszereplője, az evangélium megjegyzi, hogy ő felkel, fogja a gyermeket és anyját, és azt teszi, amit Isten parancsol neki (vö. Mt 1,24; 2,14.21). Jézus és Mária, az ő anyja ugyanis hitünk legértékesebb kincsei.[\[21\]](#) Az üdvösség tervében a Fiú nem választható el az anyától, attól, aki „a hit zarándokútját járta, és a Fiúval való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztségig”.[\[22\]](#)

Mindig fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy teljes erőnkkel védelmezzük-e Jézust és Máriát, akik titokzatosan a mi felelősségünkre, gondoskodásunkra, oltalmunkra vannak bízva. A Mindenható Fia nagy kiszolgáltatottságot vállalva jön a világra. Rászorul József védelmére, oltalmára, gondozására, nevelésére. Isten bízik ebben a férfiban, csakúgy, mint Mária, aki Józsefben azt a férfit találja meg, aki nemcsak meg akarja menteni életét, hanem aki mindig gondoskodni fog róla és a gyerekekről. Ebben az értelemben nem lehetséges, hogy Szent József ne legyen az Egyház őrzője, mert az Egyház Krisztus testének meghosszabbítása a történelemben, ugyanakkor az Egyház anyaságában Mária anyasága rejtőzik.[\[23\]](#) József, folytatva az Egyház védelmezését, továbbra is védi a *gyermeket és anyját*, és mi is az Egyház iránti szeretettel továbbra is szeretjük a *gyermeket és anyját*.

Ez a gyermek az, aki azt fogja mondani: „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (Mt 25,40). Így minden rászoruló, minden szegény, minden szenvedő, minden haldokló, minden idegen, minden fogoly, minden beteg az „a gyermek”, akit József továbbra is őriz. Ezért hívják Szent Józsefet a nyomorultak, a rászorulókat, a száműzötteket, a szenvedőket, a szegényeket, a haldoklókat védelmezőjének. És ez az oka annak, amiért az Egyház nem tudja nem a legutolsókat szeretni mindenekelőtt, hiszen Jézus őket részesítette előnyben, velük azonosult személyesen. Ugyanezt a gondoskodást és felelősséget kell megtanulnunk Józseftől: szeretni a gyermeket és anyját; szeretni a szentségeket és a szeretetet; szeretni az Egyházat és a szegényeket. E valóságok mindegyike mindig a *gyermek és anyja*.

6. Dolgozó apa

A Szent Józsefet jellemző egyik vonás, mely az első szociális enciklika, XIII.

Leó *Rerum Novarum*a óta nagy hangsúlyt kapott, az ő munkával való kapcsolata. Szent József ács volt, aki becsületesen dolgozott, hogy családjá megélhetését biztosítsa. Jézus tőle tanulta meg annak értékét, méltóságát és örömét, hogy az ember a saját munkájával megkeresett kenyeret eszi.

Korunkban, amikor úgy tűnik, hogy a munka ismét sürgető társadalmi kérdéssé válik, és a munkanélküliség olykor megdöbbentő méreteket ölt, még olyan országokban is, ahol évtizedeken át bizonyos mértékű jólétben éltek az emberek, meg kell értenünk – új tudatossággal – a méltóságot adó munka értelmét, melynek József példamutató védőszentje.

A munka az üdvösség művében való részvétellé válik, alkalommá Isten országa eljövételének felgyorsítására, az ember képességeinek és tulajdonságainak kifejlesztésére, hogy a társadalom és a közösségépítés szolgálatába állítsuk őket. A munka lehetővé teszi nemcsak önmagunk megvalósítását, hanem mindenekelőtt a társadalom eredendő alapsejtének, a családnak a kibontakozását. Az a család, ahol nincs munka, jobban ki van téve nehézségeknek, feszültségeknek, szakadásoknak, sőt a felbomlás kétségbeesett és kétségbeejtő kísértésének. Hogyan beszélhetnénk az emberi méltóságról anélkül, hogy el ne köteleznénk magunkat annak érdekében, hogy mindenkinek legyen lehetősége a méltó megélhetésre?

Az a személy, aki dolgozik, bármi legyen is a feladata, magával Istennel működik együtt, és bizonyos mértékben a körülöttünk lévő világ teremtőjévé válik. Korunk válsága, mely gazdasági, társadalmi, kulturális és spirituális válság, mindenki számára felhívást jelenthet a munka értékének, fontosságának és szükségességének újrafelfedezésére, hogy elkezdődjön egy új „normalitás”, amelyben senki sincs kirekesztve. Szent József munkája arra emlékeztet bennünket, hogy maga az emberré lett Isten sem vetette meg a munkát. A munka elvesztésének, mely sok testvérünket és nővérünket sújtja, és amely az utóbbi időben csak fokozódott a koronavírus-járvány miatt, figyelmeztetésül kell szolgálnia arra, hogy átgondoljuk prioritásainkat. Kérjük Szent Józsefet, a munkást, hogy megtaláljuk a módját annak, hogy elkötelezetten kijelenthessük: egyetlen fiatal, egyetlen ember, egyetlen család se legyen munka nélkül!

7. Árnyékként kísérő apa

Jan Dobraczyński lengyel író a *Cień Ojca* [Az Apa árnyéka] című könyvében[24] regény formájában mesélte el Szent József életét. Az árnyék

szuggesztív képével határozza meg József alakját, aki Jézus irányában a mennyei Atya földi árnyéka: őrzi, védi őt, sosem szakad el tőle, szüntelenül kíséri lépteit. Gondoljunk csak arra, amire Mózes emlékezteti Izraelt: „A pusztában [...] láttad, hogyan vitt téged az Úr, a te Istened az egész úton: ahogy az ember a saját fiát viszi” (MTörv 1,31). József így gyakorolta apaságát egész életében.[\[25\]](#)

Apává nem születik, apává válik az ember. És nemcsak azért válik azzá, mert gyermeke születik, hanem azért, mert felelősséggel törődik vele. Valahányszor valaki felelősséget vállal valaki másnak az életéért, bizonyos értelemben apaságot gyakorol irányában.

A mai társadalomban a gyerekek gyakran apátlannak tűnnek. A mai Egyháznak is szüksége van atyákra. Mindig időszerű Szent Pálnak a korintusiakhoz intézett intelme: „Ha tízezer tanítótok volna is Krisztusban, atyátok nincs sok” (1Kor 4,15); és minden papnak vagy püspöknek képesnek kellene lennie hozzáfűzni, mint az apostol: „Az evangélium hirdetése által én adtam nektek életet Krisztus Jézusban” (uo.). A galatáknak pedig azt mondja: „Gyermekeim, a szülés fájdalmait szenvedem újra értetek, amíg Krisztus ki nem alakul bennetek” (Gal 4,19.)

Apának lenni azt jelenti, hogy a gyermeket bevezetjük az élet megtapasztalásába, a valóságba. Ne tartsd meg magadnak, ne börtönözd be, ne birtokold, hanem tedd képessé arra, hogy döntsön, szabad legyen, elinduljon! Az apa jelző mellett a hagyomány vélhetően ezért adta Józsefnek a „tisztaságos” jelzőt is. Ez nem egy merőben érzelmi megjelölés, hanem a birtoklás ellentétét kifejező viselkedésmód összefoglalása. A tisztaság a birtoklástól való mentesség az élet minden területén. A szeretet csak akkor valódi szeretet, ha tiszta. A birtokolni akaró szeretet végül mindig veszélyessé válik, bebörtönöz, megfojt, boldogtalanná tesz. Maga Isten is tiszta szeretettel szerette az embert, szabadon hagyva arra, hogy hibát kövessen el és szembe forduljon vele. A szeretet logikája mindig a szabadság logikája, és József rendkívül szabadon tudott szeretni. Sosem helyezte önmagát a középpontba. Úgy tudott élni, hogy nem önmagát, hanem Máriát és Jézust helyezte életének középpontjába.

József boldogsága nem az önfeláldozás logikájában, hanem az önjándékozás logikájában rejlik. Sosem látunk ebben a férfiban frusztrációt, hanem csak bizalmat. Huzamos hallgatása nem panaszokat, hanem állandó, konkrét bizalmi gesztusokat feltételez. A világnak apákra van szüksége. A világ elutasítja az uralkodókat, vagyis elutasítja azokat, akik mások birtoklásával akarják saját

ürességüket betölteni; elutasítja azokat, akik összekeverik a vezető szerepet a parancsolgatással, a szolgálatot a szolgálalkúséggel, a vitát az elnyomással, a szeretetet a segélyezéssel, az erőt a pusztítással. Minden igazi hivatás önmagunk odaajándékozásából születik, ami az egyszerű áldozatvállalás érett formája. A papi hivatásban és a megszentelt életben is ilyen érettségre van szükség. Ahol egy hivatás, legyen az házasi, cölebszi vagy szüzi hivatás, nem éri el az önaajándékozás érettségét, hanem megáll a pusztán áldozati logikánál, akkor ahelyett, hogy a szeretet szépségének és örömeinek a jele lenne, félő, hogy a boldogtalanság, a szomorúság és a csalódottság kifejezésévé válik.

Az az apaság, amely nem enged annak a kísértésnek, hogy gyermekei életét élje, mindig teret nyit az újdonság előtt. Minden gyermek mindig misztériumot, újdonságot hordoz magában, amelyet csak egy olyan apa segítségével lehet napvilágra hozni, aki tiszteletben tartja az ő szabadságát. Egy olyan apa segítségével, aki tudatában van annak, hogy nevelő tevékenységét csak akkor fejezi be és apaságát csak akkor éli meg teljesen, amikor önmagát „hasztalanná” tette, amikor azt látja, hogy gyermeke önállóvá válik, és egyedül jár az élet útjain, amikor József helyzetébe kerül, aki mindig tudta, hogy a gyermek nem az övé, hanem egyszerűen a gondjaira bízott. Alapvetően ez érteti meg velünk, miért mondja Jézus azt, hogy „senkit se szólítsatok a földön atyának, mert egyetlen a ti Atyátok, a mennyei” (Mt 23,9).

Valahányszor olyan helyzetben vagyunk, hogy az apaságot kell gyakorolnunk, mindig emlékeznünk kell arra, hogy az sosem a birtoklás gyakorlása, hanem egy „jel”, mely egy magasabb rendű apaságra utal. Bizonyos értelemben valamennyien mindig József állapotában vagyunk: annak az egyetlen mennyei Atyának az árnyéka vagyunk, aki „felkelti napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak egyaránt” (Mt 5,45); olyan árnyék, amely követi a Fiút.

* * *

„Kelj fel, fogd a gyermeket és anyját” (Mt 2,13), mondja Isten Szent Józsefnek.

Ennek az apostoli levélnek az a célja, hogy növelje a szeretetet e nagy szent iránt, hogy indítást adjon arra, hogy kérjük közbenjárását s utánozzuk erényeit és odaadását.

A szentek sajátos küldetése ugyanis nemcsak az, hogy megadjanak csodákat és kegyelmeket, hanem hogy közbenjárjanak értünk Istennél, ahogy Ábrahám tette, [26] Mózes tette, [27] ahogy Jézus, „az egyetlen közvetítő” tette (1Tim 2,5), aki „szószólónk” az Atyaistennél (1Jn 2,1), s aki „örökké él, hogy közbenjárjon [értünk]” (Zsid 7,25; vö. Róm 8,34).

A szentek minden hívőt segítenek „az állapotának megfelelő életszentség és tökéletesség elérésében”. [28] Életük konkrét bizonyíték arra, hogy lehetséges megélni az evangéliumot.

Jézus azt mondta: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd és alázatos szívű vagyok” (Mt 11,29), a szentek pedig követendő életpéldák. Szent Pál kifejezetten erre buzdít: „Legyetek követőim!” (1Kor 4,16). [29] Szent József ezt beszédes hallgatásával mondja.

Megannyi szent férfi és nő példáját látva Szent Ágoston azt kérdezte magától: „Te nem tudnád megtenni, amit ezek meg tudtak tenni?” És így eljutott a végleges megtérésig, és azt kiáltotta: „Későn szerettelek meg, ó, mindig régi és mindig új Szépség!” [30]

Nincs más hátra, mint hogy kérjük Szent Józseftől a kegyelmek kegyelmét: megtérésünket.

Hozzá intézzük imánkat:

*Üdvöz légy, Megváltó őrzője,
Szűz Mária férje!
Isten rád bízta Fiát;
Mária beléd vetette bizalmát;
Krisztus veled lett emberré.*

*Ó, boldog József, mutatkozz apának felénk is,
és vezess bennünket az élet útján!
Nyerj nekünk kegyelmet, irgalmat és bátorságot,
és védj meg minden bajtól!
Ámen.*

Róma, a lateráni Szent Jánosnál, december 8-án, a Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának főünnepén, 2020-ban, pápaságom nyolcadik évében.

Ferenc

JEGYZETEK

- [1] Lk 4,22; Jn 6,42; vö. Mt 13,55; Mk 6,3.
- [2] Szent Rítuskongregáció: Quemadmodum Deus (1870. december 8.): ASS 6 (1870-71) 194.
- [3] Vö. Discorso alle ACLI [Associazioni Cristiane dei Lavoratori Italiani] in occasione della Solennità di San Giuseppe Artigiano [Beszéd az Olasz Munkások Keresztény Egyesületeihez Munkás Szent József főünnepe alkalmából] (1955. május 1.): AAS 47 (1955) 406.
- [4] Redemptoris custos apostoli buzdítás (1989. augusztus 15.): AAS 82 (1990) 5-34.
- [5] Katolikus Egyház katekizmus, 1014.
- [6] Meditazione in tempo di pandemia [Elmélkedés világjárvány idején] (2020. március 27.): L'Osservatore Romano, 2020. március 29., 10.
- [7] In Matth. Hom [Homília Máté evangéliumáról], V, 3: PG 57, 58.
- [8] Homília (1966. március 19.): Insegnamenti di Paolo VI, IV (1966) 110.
- [9] Vö. Önéletrajz, 6, 6-8.
- [10] Több mint negyven év óta a zsolozsma reggeli dicsérete után mindennap elmondok egy imát Szent Józsefhez, amely egy 19. századi francia imakönyvből való. Ezt az imakönyvet Jézus és Mária Szerzetesnőinek Kongregációja adta ki. Az ima áhítatot, bizalmat fejez ki Szent József iránt, de egyfajta kihívás elé is állítja őt: „Dicsőséges Atyám, Szent József, neked hatalmad van arra, hogy lehetségessé tedd a lehetetlen dolgokat, segíts meg ebben a gondterhelt, nehéz időszakban! Vedd oltalmadba ezeket a súlyos és nehéz helyzeteket, melyeket rád bízok, hogy megfelelő megoldást találjanak! Drága Atyám, minden bizalmam benned van! Senki se mondhassa, hogy hiába fohászkodtam hozzád, és mivel te mindent elérhetsz Jézusnál és Máriánál, mutasd meg nekem, hogy oly nagy a te jószágod, amekkora a hatalmad! Ámen.”
- [11] Vö. MTörv 4,31; Zsolt 69,17; 78,38; 86,5; 111,4; 116,5; Jer 31,20.
- [12] Vö. Evangelii gaudium apostoli buzdítás (2013. november 24.), 88; 288: AAS 105 (2013) 1057; 1136-1137.
- [13] Vö. Ter 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1-32; Szám 12,6; 1Sám 3,3-10; Dán 2; 4; Jób 33,15.
- [14] Ezekben az esetekben a megkövezés is elő volt írva (vö. MTörv 22,20-21).
- [15] Vö. Lev 12,1-8; Ez 13,2.
- [16] Vö. Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42.

- [17] Szent II. János Pál: Redemptoris custos apostoli buzdítás (1989. augusztus 15.), 8: AAS 82 (1990) 14.
- [18] Homília a boldoggá avatási misén, Villavicencio – Kolumbia (2017. szeptember 8.): AAS 109 (2017) 1061.
- [19] Enchiridion de fide, spe et caritate [Kézikönyv a hitről, a reményről és a szeretetről], 3.11: PL 40, 236.
- [20] Vö. MTörv 10,19; Ez 22,20-22; Lk 10,29-37.
- [21] Vö. Szent Rítuskongregáció: Quemadmodum Deus (1870. december 8.): ASS 6 (1870-71) 193; IX. Piusz: Inclytum Patriarcham (1871. július 7.): uo., 324-327.
- [22] II. Vatikáni Zsinat: Lumen gentium dogmatikai konstitúció, 58.
- [23] Vö. Katolikus Egyház katekizmusa, 963-970.
- [24] Eredeti kiadás: Cień Ojca, Warszawa, 1977; magyar kiadás: József, az ács. Bibliai regény, Ecclesia, Budapest, 1980.
- [25] Vö. Szent II. János Pál: Redemptoris custos apostoli buzdítás (1989. augusztus 15.), 7-8: AAS 82 (1990) 12-16.
- [26] Vö. Ter 18,23-32.
- [27] Vö. Ez 17,8-13; 32,30-35.
- [28] II. Vatikáni Zsinat: Lumen gentium dogmatikai konstitúció, 42.
- [29] Vö. 1Kor 11,1; Fil 3,17; 1Tessz 1,6.
- [30] Vallomások, 8, 11, 27: PL 32, 761; 10, 27, 38: PL 32, 795.

Fordította: Tózsér Endre SP